

Елеонора СТРИГА,

orcid.org/0000-0003-2614-6342

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри західних і східних мов та методики їх навчання

Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського

(Одеса, Україна) *eleonorastriga@gmail.com*

ЛІТЕРАТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ СИНОЛОГІВ ТА ЇЇ СКЛАДНИКИ

У статті розглянуто літературну компетентність майбутніх синологів та її складники, набуття яких забезпечує належний рівень підготовки здобувачів спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (китайська)). Літературна компетентність має такі складові частини, як: емоційно-ціннісна, літературознавча, культурологічна та компаративна. Емоційно-ціннісна складова частина включає розкриття гуманістичного потенціалу та естетичні цінності художніх творів китайської літератури, формування такого світогляду здобувачів вищої освіти, де має місце мораль, взаємоповага, розуміння коріння цінностей китайського суспільства, починаючи з давніх часів і до сучасної літератури. Літературознавча складова частина передбачає оволодіння літературознавчими поняттями, здатність застосовувати їх у процесі аналізу та інтерпретації китайськомовних художніх творів, здатність застосовувати ці поняття у процесі аналізу та інтерпретації творів китайської літератури, здатність розглядати літературні тексти, явища і факти у контексті літературного процесу, виявляти специфіку літературних напрямів, течій, шкіл.

Культурологічна складова частина передбачає усвідомлення творів художньої літератури як важливої складової частини мистецтва, ознайомлення здобувачів з основними цінностями китайськомовної художньої культури різних періодів, розкриття особливостей творів, літературних явищ і фактів у широкому культурному контексті, висвітлення зв'язків літератури з філософією, міфологією, фольклором, звичаями, віруваннями, культурними традиціями китайського суспільства з давніх часів і до сучасної літератури.

Виокремлюючи компаративну компетентність, керувалися здатністю до порівняння літературних творів, їх компонентів, явищ і фактів, що належать до різних літератур, зокрема української, розгляду традиційних тем, сюжетів, мотивів, образів у різних літературах, зіставлення оригінальних творів і україномовних перекладів китайськомовних літературних творів, увиразнення особливостей китайської культури та літератури на основі світової, демонстрації лексичного багатства і особливих стилістичних можливостей китайської мови.

Ключові слова: літературна компетентність, складники, майбутні синологи, здобувачі вищої освіти, підготовка.

Eleonora STRYGA,

orcid.org/0000-0003-2614-6342

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor;

Associate Professor at the Department of Western and Oriental Languages and Methods of Their Teaching

South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky

(Odesa, Ukraine) *eleonorastriga@gmail.com*

LITERARY COMPETENCE OF FUTURE SINOLOGISTS AND ITS COMPONENTS

The article considers the literary competence of future sinologists and its components, which provide the appropriate level of training for obtainers in specialty 014 Secondary Education (Language and Literature (Chinese)). Literary competence has the following components: emotional and valuable, literary studies, cultural studies, and comparative. The emotional and value component includes the disclosure of humanistic potential and aesthetic values of fictions in Chinese literature, the formation of such a worldview of higher education obtainers, where there is morality, mutual respect, and understanding of the roots of Chinese society, from ancient times to modern literature. The literary studies component involves mastering literary concepts, the ability to apply them in the analysis and interpretation of Chinese fictions, the ability to apply these concepts in the analysis and interpretation of Chinese literature, the ability to consider literary texts, phenomena and facts in the context of the literary process, movements, and schools. The cultural studies component involves awareness of works of fiction as an important component of art, acquaintance of applicants with the basic values of Chinese-language art culture of different periods, disclosure of the features of literary works, literary phenomena and facts in a broad cultural context, coverage of literature with philosophy, mythology, folklore beliefs, cultural traditions of Chinese society from ancient times to modern literature. Distinguishing comparative competence is guided by the ability to compare literary works, their components, phenomena and facts belonging to different literatures,

including Ukrainian, consideration of traditional themes, plots, motifs, images in different literatures, comparison of original works and Ukrainian translations of Chinese literary works, the expression of Chinese culture and literature based on the world one, a demonstration of lexical richness and special stylistic features of the Chinese language.

Key words: *literary competence, components, future sinologists, higher education obtainers, training.*

Постановка проблеми. Нові соціально-економічні та політичні умови надають поштовху для інтенсивного розвитку педагогічної науки, реалізації відповідних підходів у підготовки майбутніх фахівців. Модернізація освіти скерована на підвищення її ефективності і конкурентоспроможності, а це порушує питання змісту освіти, доступу до якісної освіти, професіоналізму педагогів.

Відповідно до освітньо-професійної програми зі спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (китайська)) підготовка майбутніх фахівців із синології відбувається за кількома підходами, зокрема вона охоплює концептуальні положення компетентнісного, культурологічного, контекстного та особистісно орієнтованого підходів у системі вищої освіти (Стандарт вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня освіти, ступеня вищої освіти – бакалавр. Галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність – 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями, Накази Міністерства освіти і науки України № 375 від 6 квітня 2016 р., № 1041 від 14 липня 2017 р.).

Компетентнісний напрям сучасної вітчизняної освіти вважається пріоритетним. Це насамперед пояснюється вимогами ринку праці, де випускник закладу вищої освіти здатний оперувати технологіями та знаннями, що задовольнятимуть потреби цифрового та інформаційного суспільства. Компетентнісна освітня парадигма має на меті цільову спрямованість вищої освіти, окреслення ціннісних орієнтирів суб'єктів навчання, визначення очікуваних результатів освітньо-професійної підготовки майбутніх фахівців (Оновлення стандартів вищої освіти від 21.08.2020).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За французьким ученим Леві Стросом, суспільнознавчі та гуманітарні науки будуть відігравати значну роль у середині ХХ – на початку ХХІ сторіччя. У цьому сенсі підготовка майбутніх філологів, зокрема синологів, підтримується вітчизняними науковцями, оскільки ця професія вважається соціально значущою та ефективною умовою розвитку технологічного суспільства.

Так, коло наукових інтересів відомих українських учених (Н.М. Бібік, В.Г. Кремень, Н.Г. Ничкало, О.В. Овчарук, О.Л. Пометун, О.Я. Савченко, О.М. Семенов, О.В. Сухомлинська та ін.) пов'язано з реалізацією компетентнісного підходу у навчанні.

Такий підхід стає підґрунтям модернізації сучасної освіти (Кришук, 2017: 97; Часнікова, 2014),

оскільки не зводиться суто до знаннево-орієнтованого компонента, а допомагає вирішенню соціальних та життєвих проблем і ситуацій. Екстраполяція підходу охоплює усі сфери життєдіяльності майбутніх фахівців, зокрема професійну, соціально-побутову, інформаційну, комунікаційну та інші.

Отже, керуючись нормативними документами, які регламентують вимоги щодо підготовки майбутніх синологів, зазначимо, що літературна компетентність має такі складові частини, як: емоційно-ціннісна, літературознавча, культурологічна та компаративна.

Мета статті полягає в аналізі змісту цих складників.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до освітньо-професійної програми підготовка майбутніх синологів складається з обов'язкових та вибіркових компонентів, кожен з яких містить фахові навчальні дисципліни. Серед дисциплін, які безпосередньо впливають на набуття літературної компетентності майбутніх синологів, є історія літератури (основна іноземна мова).

Метою навчальної дисципліни є надання основних знань з історії китайської літератури, основних закономірностей становлення і розвитку найбільш відомих літературних тенденцій, їх періодизації та типологічної характеристики на різних етапах історичного розвитку, їх взаємозв'язків і взаємовпливів із літературами інших країн (Стрига, 2020: 261).

Щодо передумов для вивчення дисципліни «Історія літератури (основна іноземна мова)», то здобувачі мають вивчити такі дисципліни, як «Лінгвокраїнознавство (основна іноземна мова)», «Вступ до літературознавства», «Історія основної іноземної мови», «Лексикологія (основна іноземна мова)», та паралельно вивчати дисципліни «Історія зарубіжної літератури», «Стилістика (основна іноземна мова)».

Очікувані результати вивчення означеної дисципліни передбачають те, що внаслідок її вивчення здобувачі мають:

– **знати:** особливості основних напрямів і періодів літературного процесу, основні факти життя та творчості провідних китайських письменників, основні прийоми й методи літературознавчого аналізу китайськомовної прози та поезії з давніх часів і до новітньої літератури;

– **уміти:** аналізувати періоди розвитку літературного процесу, стилістичні та жанрові особливості літературної прози та поезії китайських

авторів; *перекладати* зі словником китайськомовні літературні тексти; адекватно *застосовувати* основні прийоми й методи літературознавчого аналізу творів письменників і поетів; *творчо читати й осмислювати* твори на особистому рівні.

Відповідно до очікуваних результатів сформульовано критерії оцінювання за всіма видами контролю. Наведемо приклад опису рівня «А» як вищого рівня набуття літературної компетентності здобувачів відповідної спеціальності (табл. 1).

Далі для порівняння наведемо приклад опису рівня «В» як достатнього рівня набуття літературної компетентності здобувачів відповідної спеціальності (табл. 2).

Відповідно до знань, умінь та здатностей, відображених в очікуваних результатах навчання, пропонуємо розглянути складові частини літературної компетентності майбутніх синологів, що були згадані вище.

Так, емоційно-ціннісна складова частина включає розкриття гуманістичного потенціалу та естетичної цінності художніх творів китайської літератури, формування такого світогляду здобувачів, де має місце мораль, взаємоповага, розуміння коріння цінностей китайського суспільства, починаючи з давніх часів і до новітньої літератури.

Стосовно літературознавчої складової частини, то вона передбачає оволодіння літературознавчими поняттями, здатність застосовувати їх

Таблиця 1

Рівень оцінювання	Критерії оцінки
Відмінно (90–100 А)	Здобувач вищої освіти має <i>глибинні і системні знання</i> основних напрямів і періодів літературного процесу, фактів життя та творчості провідних китайських письменників, прийомів і методів літературознавчого аналізу китайськомовної прози та поезії з давніх часів і до новітньої літератури. Здобувач вищої освіти <i>уміє самостійно</i> аналізувати періоди розвитку літературного процесу, стилістичні та жанрові особливості прози та поезії китайських авторів; перекладати зі словником китайськомовні літературні тексти; адекватно застосовувати основні прийоми й методи літературознавчого аналізу творів китайських письменників і поетів; творчо читати й осмислювати твори на особистому рівні. Здобувач вищої освіти <i>здає ефективно</i> застосовувати знання й практичні навички з літературознавства та використовувати професійно-профільовані знання і практичні навички з історії китайської мови та лінгвокраїнознавства, а саме аналізувати історичні періоди, їх культурну характеристику та їх вплив на літературний процес; незалежно опрацьовувати прозу та поезію різних жанрів; перекладати китайськомовні літературні тексти зі словником, вбачаючи лексичні та стилістичні особливості; досконало оперувати основними методами і прийомами комплексного літературознавчого аналізу творів китайських письменників і поетів; творчо читати й інтерпретувати твори, визначати їхню культурну цінність та естетичну еволюцію, розкривати проблематику прочитаного.

Таблиця 2

Рівень оцінювання	Критерії оцінки
Добре (82–89 В)	Здобувач вищої освіти має <i>необхідні знання</i> про основні напрями і періоди літературного процесу, факти життя та творчості провідних китайських письменників, прийоми й методи літературознавчого аналізу китайськомовної прози та поезії з давніх часів і до новітньої літератури. Здобувач вищої освіти <i>уміє правильно</i> аналізувати періоди розвитку літературного процесу, стилістичні та жанрові особливості прози та поезії китайських авторів; перекладати зі словником китайськомовні літературні тексти; адекватно застосовувати основні прийоми й методи літературознавчого аналізу творів китайських письменників і поетів; творчо читати й осмислювати твори на особистому рівні, при цьому допускає <i>незначні</i> помилки, які виправляє самостійно. Здобувач вищої освіти <i>здає обґрунтовано</i> застосовувати знання й практичні навички з літературознавства та використовувати професійно-профільовані знання і практичні навички з історії китайської мови та лінгвокраїнознавства, а саме аналізувати історичні періоди, їх культурну характеристику та їх вплив на літературний процес; незалежно опрацьовувати прозу та поезію різних жанрів; перекладати китайськомовні літературні тексти зі словником, пояснюючи лексичні та стилістичні особливості; використовувати основні методи й прийоми літературознавчого аналізу творів китайських письменників і поетів; творчо читати й інтерпретувати твори, визначати їхню культурну цінність та естетичну еволюцію, розкривати проблематику прочитаного, але при цьому допускає <i>незначні огріхи, помилки, неточності</i> .

у процесі аналізу та інтерпретації китайськомовних художніх творів, здатність застосовувати ці поняття у процесі аналізу та інтерпретації творів китайської літератури, здатність розглядати літературні тексти, явища і факти у контексті літературного процесу, виявляти специфіку літературних напрямів, течій, шкіл.

Культурологічна складова частина передбачає усвідомлення творів художньої літератури як важливого складника мистецтва, ознайомлення здобувачів з основними цінностями китайськомовної художньої культури різних періодів, розкриття особливостей творів, літературних явищ і фактів у широкому культурному контексті, висвітлення зв'язків літератури із філософією, міфологією, фольклором, звичаями, віруваннями, культурними традиціями китайського суспільства з давніх часів і до новітньої літератури.

Виокремлюючи компаративну компетентність, керувалися здатністю до порівняння літературних творів, їх компонентів, явищ і фактів, що належать до різних літератур, зокрема української, розгляду традиційних тем, сюжетів, мотивів, образів у різних літературах, зіставлення оригінальних творів та україномовних перекладів китайськомовних літературних творів, увиразнення особливостей китайської культури та літератури на основі світової, демонстрації лексичного багатства й особливих стилістичних можливостей китайської мови.

Отже, наведена характеристика складових частин літературної компетентності майбутніх синологів висвітлює її різні боки, а саме емоційно-ціннісний, літературознавчий, культурологічний та компаративний, які є взаємодоповнюючими та взаємопов'язаними.

Висновки. Підсумовуючи наведене, зазначимо, що оволодіння літературною компетентністю здобувачами вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (китайська)) передбачає формування розуміння художньої літератури як органічного складника китайської культури, усвідомлення специфіки літератури як мистецтва слова, знання літературних творів, запланованих для текстуального вивчення, головних етапів і явищ літературного процесу, основних фактів життя і творчості видатних китайських письменників, умінь аналізувати та інтерпретувати літературний твір у єдності його змісту та форми, порівнювати різнонаціональні художні тексти, розуміння авторської позиції та способів її вираження, використання теоретико-літературних понять під час роботи над текстом художнього твору, розвиток здібностей до створення усних та письмових творчих робіт, формування такого світогляду, який охоплює усвідомлене використання здобутих знань у нових навчальних, життєвих та професійних ситуаціях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Стандарт вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня освіти, ступеня вищої освіти – бакалавр. Галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність – 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями). URL: <https://www.megu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/014-Sered.osv.bak..pdf> (дата звернення 04.06.2021).
2. Оновлення стандартів вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-prodovzhuye-onovlennya-standartiv-vishoyi-osviti-zatverdzheno-50-novih> (дата звернення 02.06.2021).
3. Кришук В.Л. Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури: компетентнісний підхід. *Наука і освіта*. 2017. №8. С. 97-103.
4. Стрига Е.В. Специфіка викладання історії китайської літератури у закладах вищої освіти. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 32. С. 260-264.
5. Часнікова О.В. Компетентнісний підхід в освіті як основа її реформування. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2607/ дата звернення 31.05.2021).

REFERENCES

1. Standart vyshchoyi osvity Ukrainy perшого (bakalavrskoho) rivnya osvity, stupenya vyshchoyi osvity – bakalavr. Haluz znan – 01 Osvita/Pedahohika, spetsialnist – 014 Serechnya osvita (za predmetnymy spetsialnostyamy). [Standard of higher education of Ukraine of the first (bachelor's) level of education, degree of higher education – bachelor. Field of knowledge – 01 Education / Pedagogy, specialty – 014 Secondary education (by subject specialties)]. URL: <https://www.megu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/014-Sered.osv.bak..pdf> (data zvernennya 04.06.2021) [in Ukrainian].
2. Onovlennya standartiv vyshchoyi osvity. [Updating higher education standards]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-prodovzhuye-onovlennya-standartiv-vishoyi-osviti-zatverdzheno-50-novih> (data zvernennya 02.06.2021) [in Ukrainian].
3. Kryshchuk V.L. Profesiynna pidhotovka maybutnikh uchyteliv ukrayinskoyi movy i literatury: kompetentnisnyy pidkhid. [Professional training of future teachers of Ukrainian language and literature: a competence approach]. *Nauka i osvita*. 2017. Nr 8, pp. 97-103[in Ukrainian].
4. Stryga E.V. Spetsyfika vykladannya istoriyi kytayskoyi literatury u zakladakh vyshchoyi osvity. [Specifics of teaching the history of Chinese literature in higher education]. *Naukovi zapysky Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. Odessa : Vydavnychiy dim «Helvetyka», 2020. Vyp. 32. Pp. 260–264 [in Ukrainian].
5. Chasnikova O.V. Kompetentnisnyy pidkhid v osviti yak osnova yiyi reformuvannya. [Competence approach in education as a basis for its reform]. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2607/data_zvernennya_31.05.2021/ [in Ukrainian].